

Lovforslag, vi her behandle, kunde være gaaet over til det andet Thing uforandret. Jeg tror det vilde have været bedst for de paagjældende Interessenter, om det havde været Tilfældet; men paa den anden Side ere Væbningerne hertil ikke af anden Betskaffenhed, end at jeg dog har ment efter Omstændighederne at kunne tiltræde dem. Jeg skal tillade mig at begrunde det nærmere med nogle Ord, da vi som sagt ikke have udvillet det skriftligt. De ærede Herrer ville vistnok have i Erindring — i det Mindste de af dem, der vare til Stede, da Loven af 28de Mai 1880 blev vedtagen — hvorledes den daværende ærede Indenrigsminister, senere afdøde Steef, med stor Varme omfattede netop det Lovforslag om Oprettelsen af tvende mindre Kreditforeninger, og at han ventede sig ikke Lidt deraf i Retning af at frigjøre Husmændene til, at de kunde blive mere selvstændige og uafhængige. Han gav en saa gripende Skildring af Husmændenes Karakter og Levevis, at det ikke undlod at gjøre sin Virkning til Lovforslagets Fremme, som jo paa Grund af, at det var en ny Vej, man vilde slaa ind paa, havde adskillig Modstand. Jeg tror, de Forventninger, som den daværende Indenrigsminister nævnte, i alt Væsentligt ere gaaede i Opfyldelse. Man vedtog Loven med det Formaal, at det skulde blive muligt, at de Husmænd eller de smaa Eiendomsbesiddere, der ikke kunde faae Laan andetsteds, skulde faae det i den nye Forening paa ikke altfor byrdefulde Bilkkaar og navnlig, at det ikke skulde blive for byrdefuldt med Laanets Ordning, at det skulde blive billigt at træde ind, og at den aarlige Ydelse heller ikke skulde blive altfor stor. Det var væsentligt de Formaal, man havde, og i saa Henseende forekommer det mig nok, at Loven i det Væsentlige har svaret til sit Formaal. De smaa Eiendomsbesiddere, der ikke kunne komme ind i andre Foreninger, have faaet Plads her, og ved Laanenes Stiftelse har det utvivlsomt været forholdsvist billigt og nemt at komme ind i Foreningen. Medens en mindre Eiendomsbesidder tidligere ved Stiftelsen af et Laan paa ca. 1,000 Kr. havde en Udgift af 40 Kr. og maaste derover, stiller det sig nu anderledes. Til Taxationsforretningen gif 20 Kr. og 10 Kr. til Stempling af Obligationen, Thinglæsningsgebyr og Pantebogsattest, det var 30 Kr., og dertil kom saa Salær til den paagjældende Sagfører, hvilket vilde være mindst 10 Kr. for et lille Laan paa 1,000 Kr. Det var altsaa en Afgift af 40 Kr., men Udgiften bliver Noget over, idet den Paagjældende ogsaa skal fremlægge Areal-

attest og Kort. Af disse Betskaffninger ere naturligvis nogle blevne tilbage. Stempelafgiften og Thinglæsningsgebyret have de Paagjældende ikke kunnet blive fri for, heller ikke for Fremlæggelse af Kortet og Arealattesten, men derimod for de øvrige Udgifter ved Laanets Ordning, saasom Taxationsomkostninger og endelig Bistand ved Laanets Ordning, som Repræsentanten nu besørger. Man kan uden at sige for Meget sige, at Udgifterne ved Stiftelsen af et Laan paa 1,000 Kr. ere ca. 30 Kr., og det vedvarer, hvad enten vi vedtage dette Lovforslag med Væbningerne eller ikke. Derimod er der et andet Punkt, nemlig med Hensyn til den aarlige Ydelse, paa hvilket man, eftersom Tiderne have ændret sig, er gaaet mindst $\frac{1}{2}$ pCt. ned i de øvrige Foreninger paa Grund af, at man har udvidet Amortisationstiden i meget betydelig Grad, ja endog saa til 70 Aar for flere af Foreningernes Vedkommende, og derved er den aarlige Ydelse i Husmandsforeningerne kommen til at staa i et stort Misforhold til de store eller til de andre Foreninger, og Husmandsforeningerne, der vare filantropiske i deres Oprindelse, ville ikke længere være det, efter at den aarlige Ydelse i disse saaledes er kommen til et Misforhold til Ydelsen i de andre Foreninger. Naar jeg bemærkede dette, at jeg troede, at Foreningerne havde opfyldt deres Formaal, tror jeg dermed ogsaa saa nogenlunde at have vist deres Betydning. Det viser sig, at den ydste Forening, som jeg kender bedst, da jeg er Medlem af dens Bestyrelse, har 15,000 Interessenter med en Kapitalgjæld af 9 Mill. Kr. Maaste de ærede Herrer ville mene, at det ikke er saa ønskeligt eller heldigt, at det er steget i den Grad, men til Beroligelse overfor det vil jeg bemærke, at der ikke udstedes et eneste Laan, uden at man gjør sig nøjagtig bekendt med de Vedkommendes Pantebogsattester, og disse vise tydelig nok det, at det for de Flestes Vedkommende er gammel Gjæld, der omsættes, for ikke at tale om, at de kunne have Gjæld udenfor Pantebogsattesten, og det Gjæld, som er meget værre, nemlig løs Gjæld. Skulle Husmændene arbejde i No og Fred under de haarde Bilkkaar, som de have, maa de være fri for den løse Gjæld og trykkende private Gjæld, der kan blive opagt, naar det skal være. Det er saadan Gjæld, der bliver omsat, saa Gjælden bliver ikke derved forøget. Naar det i Betænkningen fremhæves, at man er ikke uden Frygt og Betænkelighed ved Maaden, paa hvilken Loven virker, og at man navnlig har opdaget paa Grund af